

PHƯƠNG TRÌNH KẾ TOÁN HAY ĐẲNG THỨC KẾ TOÁN?

HỒ NGỌC CẦN

trung tâm dò, điều tra, khai thác tài nguyên nhanh nhất, có hiệu quả nhất để biến nguồn vốn tiềm năng ấy thành vốn thực tế tăng cường năng lực sản xuất. CNH ở nước ta cũng đang diễn ra quá trình như vậy. Sự lãng phí tiền bạc thường dễ nhận thấy hơn là lãng phí tài nguyên, và sự chậm trễ trong khai thác tài nguyên cũng có thể được xem như là sự ngưng đọng vốn. Bởi vậy, để thực hiện chuyển dịch cơ cấu kinh tế cần đẩy mạnh thăm dò, khai thác sử dụng tài nguyên có hiệu quả nhất, biến vốn dưới dạng là những tài nguyên thành vốn hoạt động là những yếu tố đầu vào quan trọng của quá trình tái sản xuất.

Nước ta lại ở vào một vị trí địa lý đặc biệt. Không phải ngẫu nhiên mà trong lịch sử kẻ xâm lược từ nhiều phương khác nhau đến muốn xâm chiếm nước ta, để từ đó bành trướng ra trong khu vực. Ngày nay nước ta lại ở vào vị trí trung tâm của một vùng kinh tế phát triển năng động nhất thế giới. Xây dựng cơ cấu kinh tế mới cần phải khai thác triệt để yếu tố thuận lợi đó để phát triển sản xuất.

Trước đây trong cả nước và từng địa phương đều đã tiến hành công tác điều tra, phân vùng quy hoạch tổng thể, nhưng tất cả các phương án đưa ra đều dựa trên những quan hệ kinh tế cũ, cơ chế cũ. Chuyển dịch cơ cấu kinh tế hiện nay trong quá trình CNH, HĐH đòi hỏi phải tăng cường công tác điều tra cơ bản, nắm chắc các nguồn vốn từ đất, tài nguyên, vị trí địa lý, kết hợp chúng với các nguồn vốn khác; với kỹ thuật công nghệ mới và lực lượng sản xuất đòi hỏi của đất nước trong những chiến lược và phương án kinh tế mới.

Tốc độ tăng đầu tư vào nước ta những năm gần đây tăng khoảng 50% năm tuy có cao, nhưng lượng đầu tư còn rất thấp so với nhu cầu và triển khai các dự án đầu tư chậm, có nguyên nhân do không nắm chắc được các nguồn lực bên trong, chậm trễ trong việc xây dựng các phương án khả thi.

Thứ hai, để thực hiện chuyển dịch cơ cấu kinh tế trong CNH hướng ngoại cần làm tốt công tác thông tin kinh tế và dự báo chiến lược phát triển kinh tế của thế giới và khu vực. Công tác này chủ yếu thuộc về chức năng kinh tế của nhà nước, là khâu yếu nhất trong quản lý kinh tế vĩ mô hiện nay, làm thiếu đi những cơ sở khoa học để xây dựng chiến lược CNH. Đầu tư cho công tác thông tin và dự báo chiến lược phát triển kinh tế là những đầu tư lớn đòi hỏi phải dành một phần chi ngân sách thích đáng cho những hoạt động này.

Thứ ba, thúc đẩy nhanh hơn quá trình phân công lại lao động xã hội, bắt đầu từ phân công lao động trong nông thôn, nông nghiệp. Quá trình đó diễn ra theo những hướng sau:

- Sự gia tăng nhịp độ đầu tư phát triển các khu công nghiệp, đô thị, giao thông vận tải, dịch vụ... sẽ tạo ra lực hút lao động từ nông thôn ra thành thị. Tùy theo sự tăng lên những nhu cầu nói trên về lao động mà cần tạo điều kiện để dành cho việc chuyển giao quyền sử dụng ruộng đất nông nghiệp, kích thích quá trình tích tụ về vốn đất đai và tư liệu sản xuất khác trong nông thôn.

- Sự phát triển thị trường trong và ngoài nước, sự phát triển của công nghiệp chế biến, của các thị tứ sẽ phá bỏ dần thể độc canh trong sản xuất nông nghiệp và thúc đẩy sự phát triển phong phú của ngành nghề, thực hiện quá trình phân công lao động tại chỗ trong nông thôn.

- Mạnh dạn sử dụng nhiều hình thức của CNTB nhà nước trong nông thôn, nông nghiệp, kể cả việc cho thuê những vùng đất lớn ở trung du, miền núi để phát triển cây công nghiệp, chăn nuôi đại gia súc, hay trồng rừng dưới dạng các đồn điền.

Thực tiễn công tác đưa dân đi vùng kinh tế mới nhiều năm qua tổn kém ngân sách nhiều mà hiệu quả thấp, bởi vì người lao động đi cư vẫn tiến hành canh tác theo phương thức sản xuất cũ - sản xuất nhỏ manh mún, lạc hậu. Phát triển những hình thức của CNTB nhà nước trong nông thôn, nông nghiệp sẽ thúc đẩy tiến bộ kỹ thuật chuyển giao công nghệ, làm thay đổi nhanh hơn khu vực kinh tế quan trọng này của đất nước ♣

Gần đây, trong một vài cuốn sách dưới dạng biên soạn kế toán Anh, Mỹ, khi nêu lên mối quan hệ cân đối giữa biểu thức bên trái và biểu thức bên phải của *Balance sheet* (1), các soạn giả dùng thuật ngữ *phương trình kế toán*. Chẳng hạn trong một phương trình kế toán mà những cuốn sách trên có đề cập như sau:

$$\text{Tài sản} = \text{Vốn} + \text{công nợ (ký hiệu A)}$$

$$\text{Assets} = \text{Capital} + \text{Liabilities}$$

Một câu hỏi được đặt ra: ta nên gọi chúng là *phương trình kế toán* hay *đẳng thức kế toán*?

Trong toán học, ta thường gặp những biểu thức bao gồm những phép toán (cộng, trừ, nhân, chia, nâng lên lũy thừa) không những trên những số mà còn cả trên những chữ. Những biểu thức như vậy gọi là *biểu thức đại số*.

Đẳng thức là hệ thống hai biểu thức đại số liên kết với nhau bởi dấu bằng (=):

Phương trình là một đẳng thức chứa một hay nhiều số chưa biết được viết dưới dạng chữ gọi là ẩn số và ta phải tìm giá trị của chúng để các giá trị tương ứng của hai biểu thức bằng nhau.

Thí dụ $(1) x + 3 = 10$ là một phương trình và có ẩn số là x.

$(2) a + b = c + d$ là một đẳng thức đại số.

$(3) (a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$ là một trong bảy hằng đẳng thức thuộc chương trình lớp 8 phổ thông, dạng đặc biệt của đẳng thức.

Tại (2) và (3) ta không cần tìm giá trị của a, b, c, d

Còn (A): $\text{Tài sản} = \text{Vốn} + \text{Công nợ}$

Từ lĩnh vực toán học thuộc khoa học tự nhiên vận dụng sang lĩnh vực kế toán thuộc khoa học xã hội, tôi nhận thấy đây là một đẳng thức nhưng là đẳng thức kế toán lại tương đương (equivalent) như một đẳng thức đại số, bên trái là một đơn thức (tài sản) và bên phải là một đa thức (vốn + công nợ).

Giả thiết ta gọi tài sản bằng a, vốn bằng b, công nợ bằng c và thay vào biểu thức thì (A) là một đẳng thức đại số thực sự.

Từ (a) ta có thể triển khai thành:

1. $\text{Tài sản} = 1. \text{vốn} + 1. \text{công nợ}$

Bỏ số 1 (1) và dấu nhân (.) ta sẽ trở lại dạng (A)

$\text{Tài sản} = \text{Vốn} + \text{Công nợ}$

Biểu thức bên trái và biểu thức bên phải luôn luôn bằng nhau, nghĩa là chúng đã trở thành quy luật mà ta không cần tìm giá trị của tài sản, vốn, công nợ là bao nhiêu

Trong kế toán Việt Nam, ta có đẳng thức:

$\text{Tài sản có} = \text{Tài sản nợ}$

Như vậy, nếu dùng thuật ngữ đẳng thức kế toán (*accounting equality*) chắc sẽ chuẩn xác hơn phương trình kế toán (*accounting equation*) qua sự phân tích trên đây ♣

Balance sheet (tiếng Anh): Bảng cân đối. Thuật ngữ kế toán Việt Nam là "Bảng tổng kết tài sản"